

Představení výsledků projektu:

ENZEDRA Bílá místa rolnické historie: Původní užitkové rostliny jako cesta ke zvyšování druhové rozmanitosti regionu

Ing. Roman Honzík, VÚRV tým trvale udržitelného zemědělství a obnovy krajiny
pracoviště Chomutov

Motto

Dnešní generace již nehledí na dědictví po minulých generacích jako na nepřátelskou kulturu, jako na kořist, snadno získanou po původním obyvatelstvu. Sílí tlak po obnově některých památek a fondů, turistických cest, rozhleden, výletních restaurací, studánek a pramenů, kaplí a Božích muk v krajině, které bývaly její součástí. Ale obnova krajiny nejsou jen výše uvedené památky, ale i předzahrádky s dříve pěstovanými květinami, či políčka s původními užitkovými rostlinami, dříve patřícími neodmyslitelně k regionu. Ale mnozí dodnes nepochopili, že o všem, co chceme změnit, musíme trpělivě vyjednávat se všemi vlastníky pozemků, a se všemi uživateli a správci území, s veřejností, s akademickou sférou a s občanskými zájmovými sdruženími, byť je to obtížné a zdánlivě zdržující.

Úvod

Pěstování původních užitkových rostlin regionu i se způsobem jejich využití doznalo ve víru historických událostí na obou stranách českosaské hranice značné újmy. Informace o užitkových rostlinách, které nezmizely s odsunem Němců, byly definitivně ztraceny při kolektivizaci zavedením nových zemědělských odrůd a směrů. Přesto byly původní užitkové rostliny, od nepaměti pěstované v tomto regionu, přizpůsobeny zdejšími klimatickými podmínkám, půdní úrodnosti, délkou vegetační doby, způsobem sklizně. Reminiscence původních užitkových rostlin a jejich případné znovuzavedení do kultury je rovněž nezanedbatelným faktorem zvyšujícím i regionální biodiverzitu.

Nevyužíváním původních užitkových rostlin se ztrácí velké množství genetické různorodosti, kterou bychom mohly někdy v budoucnu nutně potřebovat. Přestože tyto původní druhy nedosahují uspokojivých výnosů a mají i další negativní vlastnosti, neměly by být jednoduše zapomenuty. Naopak je třeba usilovat o obnovu zdrojů informací s popisem jejich vlastností a pokud to bude možné, i o jejich zavedení do kultury.

Hlavními cíli, který si tento projekt klade, je sumarizace informací o regionálních užitkových rostlinách (vyjma dřevin, které jsou řešeny v samostatných projektech), a to v těchto formách:

- Nalezení genetických zdrojů užitkových rostlin, nebo jejich nejpodobnějších ekvivalentů, původně pěstovaných v regionu pěstovaných.
- Založení demonstračních políček a vytvoření jednotné genetické banky původních regionálních užitkových rostlin sloužící jako zdroj pro zájemce o

extenzivní odrůdy, pro rozšíření druhové pestrosti a jako zdroj genů pro případná další šlechtění.

- Příprava výukových a informačních karet o regionálních užitkových rostlinách pro žáky mateřských, základních a středních škol, laickou i odbornou veřejnost.
- Společná českosaská publikace o vybraných regionálních užitkových rostlinách, způsobech jejich pěstování, sklizně i využití, včetně kulinářského.

Realizace projektu

Ve spolupráci se Zooparkem Chomutov a sdružením Sachsenleinen e.V (Saským partnerem) byla vytvořena společná platforma realizující dílčí úkoly, které byly schváleny programovou komisí. Řešením úkolů na obou stranách hranice pak byly vytvořeny následující výstupy umožňující kontrolu realizace projektu, spolupráci s veřejností a doplnění chybějících informací o užitkových a okrasných rostlinách.

Pro dosažení jedinečnosti bylo zadáno zpracování loga projektu i jednotného projektového stylu, na němž se podílelo renomované grafické studio. Po mnoha společných konzultacích bylo schváleno následující logo, které je užíváno v elektronické komunikaci i na projektových tiskovinách a grafických výstupech. Při jeho využívání je třeba dodržovat podmínky vyplývající se zpracovaného logo manuálu.

Snímek 1: Logo projektu dle logo manuálu

Dalším výstupem projektu je zhotovení českoněmeckých webových stránek projektu. Ty jsou dostupné na adresách www.enedra.cz, www.enedra.eu. Rovněž byl založen facebookový profil projektu, na kterém jsou zobrazovány projektové aktuality, a krátká sdělení pro širokou veřejnost, je zdroje historických informací a jeho prostřednictvím jsou vyhledávány původní odrůdy dostupné v genobankách na obou stranách hranice. Zde byly získány informace o plodinách pěstovaných v regionu, jimiž jsou například tuřín nebo krabilice hlíznatá, o chomutovském šlechtiteli okrasných rostlin Vinzenzi Bergerovi, o odrůdě pšenice postoloprtská přesívka, která poskytuje při podzimním i jarním setí, či o doupovském ovsu, vhodném do lehčích a suchých půd

a údajně vyšlechtěném hrabětem Zedtwitzem. Následující snímek číslo 2 zobrazuje reklamu na oves vzniklý výběrem z doupovského ovsa.

Snímek 2: Reklama na doupovský oves

Nové „staré“ plodiny

V našich genobankách a u saských partnerů byly nalezeny a kultivovány následující plodiny:

Obiloviny - doupovský oves, postoloprtská přesívka, proso seté a pohanka;

Okopaniny - původní německé odrůdy brambor „Reichskanzler“ a „Vogtländische Blaue“;

Přadné rostliny - krajová odrůda lnu.

1. Len setý *Linum usitatissimum* L.

Pěstování lnu je historicky i kulturně spojeno se zemědělstvím. Začátek vzniku zemědělství se datuje do konce poslední doby ledové (wurmské) do období neolitu, tedy přibližně 10 tisíc let př. n. l. Pěstování lnu má v českých zemích dlouholetou tradici. Tuto tradici dokládají názvy i obcí Lnáře, Lníšťe či Lensedly. Lnářství se promítá do lidových písní, folkloru, zvykosloví (pro označení žen se používal termín přeslice, označení mizery „pazdrát“ vychází ze slova pazdeří, což je odpad při zpracování lnu) a třeba do hrobu českých královen se vkládalo vřeteno.

Název linum pochází z keltského slova lin, neboli nit a slovo usitatissimum znamená nejužitečnější. Středověký jazykový původ potvrzuje význam lněného semínka v hospodářském a sociálním vývoji člověka. Len je považován za základní plodinu, protože to byla jedna z prvních domestikovaných rostlin. Jeho pěstování pravděpodobně začalo v úrodných oblastech Eufratu a Tigridu v Mezopotámii. Archeologické důkazy naznačují, že len byl používán lidmi pravděpodobně před 10 000 lety a kultivovaný len před 8 000 lety. Lněné semeno z divokého lnu *Linum bienne* – len úzkolistý bylo nalezeno ve vykopávkách v Sýrii, Turecku a Iránu a jeho stáří se datuje do 8 000 až 6 750 př. n. l. Že bylo v našem regionu pěstování lnu rovněž rozšířeno, svědčí i ruina rosírny lnu v obci Křímov, kde bylo využíváno máčení lnu teplou vodou na roštích.

Snímek 3: Len setý detail květu

Pro zpracování lnu představoval značný pokrok vynález kolovratu v 16. století a jeho uzpůsobení na len ve století 18. Využití pro domácí předení bylo takové, že až teprve po roce 1950 začalo u nás zanikat domácí předení, a tedy i domácí tkalcovny. Na vřetenu bylo potřeba pracovat 500 hodin na výrobu jednoho oděvu. To v dnešní době znamená 60 pracovních dnů.

Další podrobné informace o jeho pěstování nalezneme například zde: <http://www.vuzt.cz/svt/vuzt/publ/P2015/099.pdf>.

2. Pohanka obecná *Fagopyrum esculentum* Moench.

Pohanka pochází ze severní Číny, kde se dosud na náhorních plošinách vyskytují její plané formy. V Číně se pěstuje již přes 3 000 let a zmínky o jejím pěstování a zpracování jsou součástí některých starých básní, písní a lidových legend. Z Číny se pohanka rozšířila pravděpodobně do Bhútánu, Nepálu, severní Indie a severního

Pákistánu. Přibližně ve stejnou dobu došlo k introdukci pohanky na Korejský poloostrov a dále pak do Japonska. V Rusku byla pohanka známa zřejmě již v 10. století a odtud se šířila dále do Evropy pravděpodobně při nájezdech mongolských, tureckých a jiných vojsk, která ji využívala jako dobře skladovatelnou a snadno připravovanou stravu.

Snímek 4: Pohanka setá detail

Pohanka je v Evropě využívána až v době rozšíření křesťanství. S tím souvisí její český, francouzský a italský název – „pohanka“, „le blé sarrasin“, „grano saraceno“ a též původní německý název „Heidenkorn“, protože ji přivezli saracéni, pohané.

Nejstarší archeologické nálezy pohanky na území České republiky pocházejí z 12. století z Opavy, **Pruněrova v severních Čechách**, areálu hradu Uherský Brod a Starého Jičína. To znamená, že znalost pohanky můžeme předpokládat i v mladší době hradištní (1 000 až 1 200 n. l.) a velmi pravděpodobně i ve střední době hradištní (800 až 1 000 n. l.). Zvláště populární byla pohanka na Těšínsku, Valašsku a v Beskydech. První písemný záznam o pohance v Čechách byl nalezen v Matthioliho herbáři z roku 1596. Největší rozmach pěstování nastal zejména v 16. a v 17. století. Poté její význam postupně klesal a výrazný úpadek nastal v 19. století, což souviselo i se změnou ve složení stravy ve prospěch zvýšeného konzumu pečiva z bílé mouky.

Další podrobné informace o jeho pěstování nalezneme například v metodice z odkazu <http://www.vurv.cz/files/Publications/ISBN978-80-7427-000-0.pdf>.

3. Proso seté *Panicum miliaceum* L.

Snímek 5: Proso na demonstrační ploše

Proso patří vedle pšenice a ječmene k nejstarším kulturním plodinám. Jeho pravlastí je Čína, východní Asie a Indie. Zrna prosa byla nalezena na různých místech Evropy ve stavbách pocházejících z doby kamenné. Pravděpodobně asi do raného novověku bylo v lidské stravě hlavní obilovinou. Postupně ho vytlačovaly pšenice, žito, později rýže a kukuřice, svůj vliv mělo i rozšíření brambor. Ještě dnes bývá starodávným zvykem na moravských svatbách podávat prosnou kaši jako poslední jídlo na hostině, aby měli novomanželé vždy dost peněz.

Proso bylo jednou z hlavních obilovin Slovanů, kteří ho konzumovali v podobě výživných kaší, placek a polévek. Germánské národy znaly proso od Slovanů. Svědčí o tom některé zvyky v Německu (v původních oblastech Slovanů), kde se při křtu podával prosný chléb.

Pěstování prosa a jeho zásady lze nalézt na tomto odkazu <http://www.vurv.cz/files/Publications/ISBN978-80-87011-99-7.pdf>

4. Pšenice jednozrnka, dvojezrnka a špalda *Triticum monococcum* L., *Triticum dicoccum* (Schrank) Schuebl, *Triticum spelta* L.

4.1 Pšenice jednozrnka *Triticum monococcum* L. byla rozšířena po tisíce let na Blízkém Východě a v Evropě. Spolu s pšenicí dvouzrnkou patří mezi první domestikované pšenice před 10 - 12 tisíci lety. V současnosti je pšenice jednozrnka

pěstována pouze na omezených plochách v některých regionech, a především v podmínkách low input nebo ekologického zemědělství. Vzhledem ke vzrůstající poptávce po tradičních potravinách a vyššímu přírodnímu charakteru potravin je ze strany konzumentů o pšenici jednozrnku velký zájem. Souvisí to také se zvýšenou poptávkou po celozrnných výrobcích a celkovou orientací společnosti na zdravý životní styl.

4.2 Pšenice dvouzrnka *Triticum dicoccum* (Schrank) Schuebl je druh pšenice s velmi starou tradicí v pěstování a využívání v lidské výživě. K domestikaci dvouzrnky došlo přibližně před 10 tisíci roky a pocházejí z ní pšenice tvrdá a setá, které vznikly později. Zájem člověka o tuto pšenici potvrzují zjištění, že byla zavedena do pěstování (domestikována) pravděpodobně více než jednou. Pěstovaná forma dvouzrnky byla nejvýznamnější plodinou po téměř 7 000 let. Nálezy planých i domestikovaných forem dvouzrnky a jednozrnky v oblasti zemí Úrodného půlměsíce (jihovýchodní Turecko a severní Sýrie) jsou datovány již do období 7 700 – 7 500 př. n. l.

Na území dnešní ČR byla dvouzrnka významnou plodinou až do příchodu Slovanů v 6. století n. l., kdy byla vytlačena pšenicí setou. V češtině je také označována jako okryž nebo tekel. Přes svůj značný význam nebyla téměř šlechtěna a v současné době jsou k dispozici pouze plané formy, krajové nebo staré tradiční odrůdy.

4.3 Pšenice špalda *Triticum spelta* L. je považována za starou kulturní evropskou pšenici. Špalda je tvořena dvěma genetickými typy: asijským a evropským. Vyskytovala se v oblasti Alp (Švýcarsko, Německo), Polska, Anglie (Danebury) a Skandinávie. V minulosti byla špalda poměrně hojně rozšířena ve střední Evropě díky otužilosti a schopnosti poskytnout uspokojivý výnos i na chudé půdě. V současnosti se opět postupně rozšiřuje v oblasti střední a západní Evropy, především v Německu, Švýcarsku, Rakousku, České republice nebo Maďarsku.

V oblastech obývaných Slovany nebyla špalda tak častá jako na území Germánů. Užíval se pro ni staročeský název samopše. Od začátku 19. století v českých zemích nebyly v literatuře zmiňovány údaje o pěstování špaldy. Starší informace jsou z poloviny 18. století. Pěstovala se na Litomyšlsku jako surovina pro výrobu kávovin. V první polovině dvacátého století se již téměř nepěstovala. V českých zemích se od začátku 19. století v odborné literatuře o tomto druhu nepíše. Z konce 19. století je zmínka o několika odrůdách špaldy tmavé a špaldy světlé. Ve 20. století se již pšenice špalda na našem území nepěstovala.

Zájemci o pěstování těchto pluchatých pšenic si mohou volně stáhnout metodiky pěstování na odkazech:

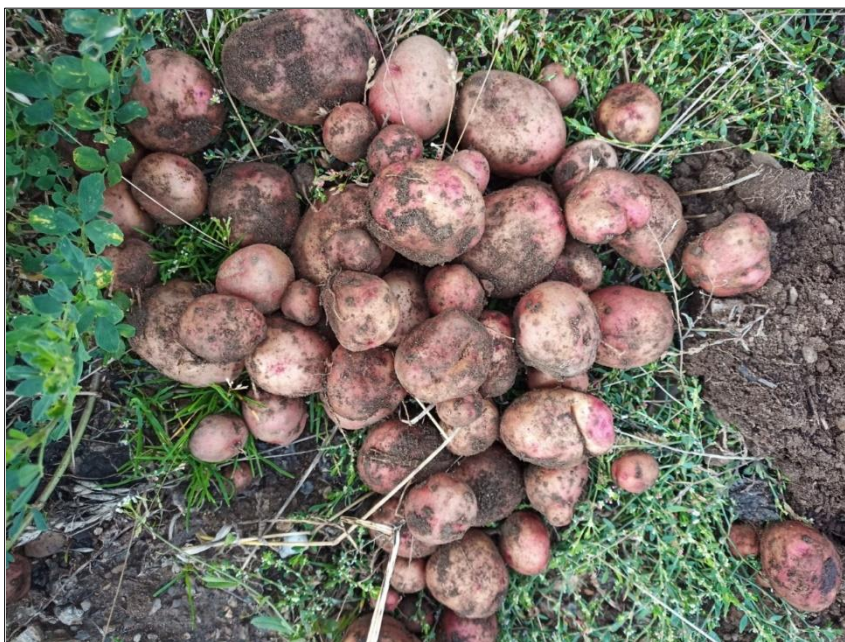
<http://www.ctpez.cz/cz/publikace/metodiky/pestovani-a-vyuziti-psenice-jednozrnky-v-ekologickem-zemedelstvi>.

<http://www.ctpez.cz/cz/publikace/metodiky/pestovani-a-vyuziti-psenice-dvouzrnky-v-ekologickem-zemedelstvi>

5. Brambory (*Solanum tuberosum* L.)

Brambory podnítily lidovou tvořivost a vynalézavost, což se projevilo při různých způsobech přípravy jídel z nich. V lidové stravě brambory zatlačily do pozadí nejrůznější kaše z prosa, pohanky, ječmene a pšenice, a nahradily hrách a jedlé řepy, tuřín. Staly se tak symbolem obratu od moučných jídel k zelenině. Brambory znamenaly také velikou revoluci v zásobování i stravování. Během krátké doby pouhých dvou století vytlačily z kuchyně nejméně 40 druhů různé zeleniny. Tou byla například ředkev vodnice, čekanka, jitrocel, kopřiva, kozí brada, lebeda, podběl, řeřišnice, šťovík, apod.

Snímek 6: Brambory odrůdy Reichskanzler

K rozvoji pěstování brambor a jejich uplatnění jako hospodářsky a sociálně důležité plodiny napomáhala řada okolností a poměrů tehdejší doby. Byla to především sedmiletá válka a po ní následující hladomor. Jedním z důvodů byly i opakující se neúrody v letech 1771 – 1772, s tím související nedostatek potravin, špatná vyživovací situace širokých lidových vrstev a nárůst populace, která si ve střední Evropě všeobecné pěstování brambor přímo vynutila. Začátkem 18. století, kdy brambory pronikly i do měšťanské kuchyně, nebyly běžně dostupnou a používanou surovinou, ale sloužily v kuchyni jako vzácné koření.

Postupem času se brambory staly pro naše obyvatelstvo hned vedle chleba, mléka a tuku nejdůležitějším zdrojem kalorií. Nenáročnost a otužilost brambor a z nich vyplývající přednosti jejich pěstování jim ironií osudu přinesly další zneuznání. Brambory byly každodenní stravou pracujícího člověka, a proto se dočkaly odmítání v zámožnějších vrstvách. Bohatý sedlák tak vnímal brambory jen jako chléb chudých. Pro obyvatele měst, obvykle konzumující maso, brambory zase představovaly „hladové“ jídlo.

Hlad a drahota přinutily evropské obyvatelstvo na brambory nahlížet jako na snadnou, lacinou a dostupnou plodinu, díky které z Evropy vymizely do té doby se opakující hladomory. Zajímavostí této plodiny je, že její český název „brambory“ označuje i region, ze kterého se k nám tato plodina v Evropě rozšířila. Díky Otovi Braniborskému, který byl v dobách prince Václava jeho poručníkem, se na našem území objevovaly loupežné bandy žoldáku převážně z německého Braniborska a ty utlačovaní lidé nazývali „branibory“. Později, v průběhu 18. st. po dovezení této plodiny do Evropy, byla plodina na naše území rozšířena rovněž z německého území a proto byla nazvána bramborami (regionálně zemčaty, kobzolemi nebo erteplemi).

Enormní výskyt plísně bramborové v první polovině 19. století, zničil veškerou produkci brambor v Evropě, kde hlady zemřelo téměř milion lidí, což mělo za následek první masové stěhování lidí do Ameriky.

6. Ředkev tuřín *Brassica napus var. napobrassica* L.

Je jednou z nejstarších hospodářských plodin. Zmínky o jeho pěstování a použití se objevují již ve starých spisech, které dokládají, že se tuřín pěstuje již více než 4 000 let.

Tuřín se rozšířil z původních oblastí okolo Středozevního moře do střední a severní Evropy. V 16. st. se vyskytoval ve Francii a jižní Evropě. V roce 1755 se rozšířil z Holandska do Anglie. Na území Severní Ameriky se pěstuje od roku 1800. Tuřín byl nepostradatelnou plodinou v dobách válek, hladomoru nebo dlouhých zimních období, kdy se využíval jako potravina i jako krmná plodina pro dobytek. Na našem území se pěstoval ve větší míře v minulém století a byl využíván v podhorských a horských oblastech. Jeho lidový název byl kvak nebo kvaka a v dobách hladomoru se vařený přidával do chlebového těsta. Tuřín byl důležitou okopaninou až do konce 18. st., kdy začalo na významu nabývat pěstování brambor.

Přesto však mezi léty 1923-1925 zaujímal tuřín na území Československa výměru 25 000 ha. Před druhou světovou válkou se tato plocha snížila na 8 000 ha. Do r. 1938 se tuřín nejvíce pěstoval v horním Poohří a na Českomoravské vysočině, zejména však jako krmná plodina.

Snímek 7: Ředkev tuřín

V dnešní době je tuřín pěstován nejvíce v severní Evropě, konkrétně ve Skandinávii a Rusku, dále pak v Polsku a na Slovensku.

7. krabilice hlíznatá *Chaerophyllum bulbosum* L. Zapomenutá zelenina pěstované v okolí Lokte nad Ohří na Karlovarsku

Krabilice je velmi zajímavou zapomenutou zeleninou, která byla pěstovaná v okolí Lokte nad Ohří na Karlovarsku. Z historických záznamů jsme se dozvěděli, že krabilice hlíznatá neboli „krkoška“ se v okolí Nového sedla u Lokte v minulosti pěstovala a prodávala jako salát pod názvem „pimperl“.

Snímek 8: Hlízy krabilice hlíznaté

Návštěva zapovězených hor

Součástí projektu byla rovněž rekognoskace zaniklých obcí Doupovských hor, kde, jak jsme doufali, mohly být zjištěny pozůstatky dříve pěstovaných užitkových i okrasných rostlin.

Dne 18. a 19. května 2019 jsme v rámci řešení projektu ENZEDRA navštívili s oficiálním povolením vojenského újezdu oblast, která patří do našeho zájmového regionu, a to Doupovské hory - největší vojenské cvičiště v ČR s rozlohou větší než 330 km². Od roku 1953 bylo území Doupova postupně opuštěno, a proto jsme zde očekávali některé z dříve pěstovaných okrasných či užitkových plodin. Naším úkolem tedy bylo, pokud to bude možné, jejich nalezení, lokalizaci, popis druhu nebo odrůdy, odebrání vzorku a jeho převedení do kultury.

Po příjezdu do Doupovských hor nás čekala krajina, kterou jsme nikde jinde neviděli, a to že máme s mapováním území Česka velké zkušenosti. Oblast smíšených bukových lesů střídaly stráně s porostem křovin, remízky pak skrývaly pozůstatky zaniklých obcí.

Hned v první z obcí po vstupu do vojenského prostoru, v zaniklé obci Radnice, jsme objevili kromě všudypřítomného šeríku a pámelníku také jeden trs kvetoucí narcisky a záhadnou bylinu, kterou musíme navštívit znovu, abychom potvrdili její původ ze zahrad. Narcisky nás na naší pouti provázely i nadále našli jsme je i v zaniklém Doupově a Lochotíně.

Snímek 9: Narcis bílý

V ruinách obce Litoltovej jsme byli překvapeni pivoňkou s poupaty a ohromným jasanem, který sice do kolekce nepatřil, ale působil velmi impozantním dojmem. Nalezly jsme rovněž i trs odkvetlé sněženky, mátu, barvínek a dosud nerozkvetlou

denivku. Potěšil také nález několika smržů, jež byly doma náležitě oceněny a kulinářsky využity.

Snímek 10: Brčál barvínek

Ve dnech 5. – 6. 10. 2019 jsme absolvovali další cestu do nitra zapovězených Doupovských hor. Zde jsme po předchozí rekognoskaci zaniklých obcí prováděli odběry dříve pěstovaných okrasných a užitkových rostlin. Vždy jsme dbali na to, aby zůstaly na odběrových lokalitách porosty zachovány. Tam, kde byla populace rostlin nízká, byly lokality zaznamenány, ale odběry provedeny nebyly.

Snímek 11: Záchranný sběr okrasných rostlin nalezených na Doupově

Záhada názvu ovocného stromu vyřešena.

Při studiu zápisu v katastru obce Strážky narazil jeden náš kolega v německém soupisu ovocných stromů na jeden, ke kterému nejsme schopni najít český ekvivalent. Na prosincovém semináři (pozn. r. 2018) jsme požádali naše německé přátele o pomoc s nalezením vědeckého názvu stromu Türnicketel, nebo Thürnicketel, či dokonce

Tirnicketel. Podařilo se nemožné. Začátkem února se nám ozval přes SMS pán, který byl na uvedeném semináři, s informací, že se jedná o Tirnicketel neboli Kornelkirsche což je latinsky *Cornus mas*, tedy dřín svída. Tento název je uveden v díle Vollständiges Handbuch der Obstbaumzucht od Johanna Leibizera z roku 1798 kde je na straně 131 uvedeno Kornelkirschen (Tirnicketel). A jaký byl náš údiv, když jsme zjistil, že dva exempláře tohoto stromu byly před několika lety vysazeny před pracovištěm VÚRV v Chomutově.

Snímek 12: Znovu nalezený ztracený název ovocného stromu

Významný šlechtitel z chomutovska

V rámci pátrání o historických užitkových a okrasných rostlinách pěstovaných před odsunem občanů německé národnosti z našeho regionu jsme narazily na jméno

Snímek 13: Detail růže Dr. Eckner vyšlechtěný Vinzenzem Bergerem

významného chomutovského zahradního architekta a šlechtitele okrasných rostlin Vinzenze Bergera. Ten podle literárních údajů vyšlechtil nejméně 50 odrůd růží, více než 200 odrůd jirín, azalek a dalších okrasných rostlin. Některá z jeho šlechtění růží a jirín jsou dosud v sortimentu růže Dr. Eckner, Jiřina Bergers Rekord. Přisuzují se mu rovněž i květinové hodiny v chomutovském parku, které byly v roce 2018 obnoveny. Město Chomutov také obnovilo rozárium, kde je jedna část věnována růžím vyšlechtěným tímto šlechtitelem.

Foto růže Dr. Eckner – internetu:

<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=50988356>

Založení pokusných ploch

Dalším z úkolů, které měly být v rámci projektu splněny bylo založení pokusných ploch s původními užitkovými rostlinami. Pro širokou veřejnost jsme založili pokusné plochy s jařinami, ozimy a jednou plochou úhoru, kde jsou pěstovány vybrané plodiny (proso, pohanka, len a oves z ozimů pšenice jednozrnka, dvouzrnka a pšenice špalda). Rovněž bylo zahájeno množení doupovského ovsa a postoloprtské přesívky pro zájemce z řad veřejnosti. Také byla zahájena množení historických odrůd brambor Reichkanzler a Vogtländische blaue, původně pěstovaných v naší oblasti.

Snímek 14: pokusná plocha – brambory

Snímek 15: pokusná plocha - len

Snímek 16: Pokusná plocha - proso

Snímek 17: Pokusná plocha - pohanka

Dedikace

Příspěvek byl vytvořen v rámci projektu 100328840 *ENZEDRA Bílá místa rolnické historie: Místní užitkové a okrasné rostliny jako cesta ke zvyšování druhové rozmanitosti regionu* financovaném v programu spolupráce Česká republika – Svobodný stát Sasko 2014–2020.